

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قِمَار

تأليف

هادی نجفی

ترجمه

محمود صادقی

سرشناسه	: نجفی، هادی، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: قمار/تالیف هادی نجفی؛ ترجمه محمود صادقی.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۸۸ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰۴۶۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۴.
موضوع	: قمار -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Gambling -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	: صادقی، محمود، ۱۳۶۰ - مترجم
رده بندی کنگره	: BP۱۹۴/۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۴۱۴۰۱۴
وضعیت رکورد	: فیپا

نام کتاب	: قمار
ناشر	: چتر دانش
نویسنده	: هادی نجفی
مترجم	: محمود صادقی
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۹
شمارگان	: ۵۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۴۶۴-۷
قیمت	: ۵۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمینری جاوید(اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸
تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷- تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳
پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

.....	سخن ناشر	۴
.....	دو آیه از قرآن کریم در مورد قمار	۵
.....	سه حدیث معتبر پیرامون قمار	۶
.....	مقدمه	۷
.....	فصل اول: تعریف قمار	۹
.....	فصل دوم: بررسی دلایل حرمت قمار	۱۶
.....	۱- حرمت قمار از دیدگاه قرآن	۱۶
.....	۲- حرمت قمار از دیدگاه روایات	۲۴
.....	۳- حرمت قمار از دیدگاه اجماع	۲۷
.....	۴- حرمت قمار از دیدگاه عقل	۳۱
.....	فصل سوم: حکم چهار مسأله	۳۲
.....	مسأله اول: حکم بازی با وسایل و آلات قمار با برد و باخت	۳۲
.....	مسأله دوم: حکم بازی با وسایل و آلات مخصوص قمار بدون برد و باخت	۳۳
.....	مسأله سوم: حکم بازی با آلات غیر قمار به همراه برد و باخت	۳۷
.....	مسأله چهارم: حکم عموم مسابقات بدون برد و باخت	۴۴
.....	فصل چهارم: حکم گرفتن مال برنده شده در قمار	۵۹
.....	فصل پنجم: حکم بازی با شطرنج و نرد بدون برد و باخت	۶۲
.....	۱- بررسی سخنان بزرگان	۶۲
.....	۲- روایات وارده [درباره شطرنج و نرد]	۷۰
.....	خاتمه: قمار از گناهان کبیره	۸۰
.....	برخی از منابع	۸۴

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منحصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْحَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ
 مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ * إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ
 يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
 وَعَنِ الصَّلَاةِ ۖ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ﴾

سوره مائده، آیات ۹۰ و ۹۱

ای اهل ایمان! جز این نیست که شراب و قمار و بت‌هایی که
 [برای پرستش] نصب شده و پاره چوب‌هایی که به آن تفأل زده
 می‌شود، پلید و از کارهای شیطان است؛ پس از آنها دوری کنید تا
 رستگار شوید. * مسلماً شیطان می‌خواهد با شراب و قمار، میان شما
 دشمنی و کینه [سخت] اندازد، و از یاد خدا و نماز بازتان دارد؛ آیا
 شما [از این امور با همه زیان‌ها و خطراتی که دارد] خودداری خواهید
 کرد؟

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ
 لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا﴾

سوره بقره، آیه ۲۱۹

درباره شراب و قمار از تو می‌پرسند، بگو: در آن دو، گناهی
 بزرگ و سودهایی برای مردم است، و گناه هر دو از سودشان بیشتر
 است.

۱- صحیحة زیاد بن عیسی - وهو أبو عیبة الخذاء^۱ - قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن قوله عليه السلام: ﴿لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾. فقال: كانت قريش تقامر الرجل بأهله وماله، فنهاهم الله عليه السلام عن ذلك.^۲

صحیحه زیاد بن عیسی - که همان ابو عبیده خذاء است - ایشان می گوید: از امام صادق عليه السلام درباره سخن خداوند عليه السلام «اموال یکدیگر را در میان خود به باطل [و از راه حرام و نامشروع] نخورید». سؤال کردم. امام عليه السلام فرمود: در قریش مرسوم بود که مردان، اموال و زنان خود را در بازی قمار، در معرض برد و باخت قرار می دادند و خداوند عليه السلام ایشان را از آن عمل نهی فرمود.

۲- صحیحة محمد بن عیسی قال: قال أبو عبد الله عليه السلام في قول الله عليه السلام: ﴿لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ قال: ذلك القمار.^۳

صحیحه محمد بن عیسی می گوید: امام صادق عليه السلام درباره سخن خداوند عليه السلام «اموال یکدیگر را در میان خود به باطل [و از راه حرام و نامشروع] نخورید». فرمود: آن [خوردن مال به باطل] قمار است.

۳- صحیحة محمد بن مسلم عن أحدهما عليه السلام قال: لا تصلح المقامرة ولا النهبة.^۴

صحیحة محمد بن مسلم از امام باقر عليه السلام یا امام صادق عليه السلام شرکت در قمار و غارت جایز نیست.

۱. الكافي الشريف، ج ۵، ص ۱۲۲، ح ۱.

۲. وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۶۴، ح ۱.

۳. وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۶۷، ح ۱۴.

۴. الكافي، ج ۵، ص ۱۲۳، ح ۵ ونقل عنه في وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۶۵، ح ۵.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

الحمد لله الذي حَرَّمَ الخمر والميسر وأمر بالاجتناب عنهما، والصلاة والسلام على خاتم الأنبياء والمرسلين محمد المصطفى وعلى وصيِّه وخليفته - بلا فصل - أمير المؤمنين علي بن أبي طالب والأحدَ عَشَرَ من ولده الأئمة المعصومين ولا سيَّما على خاتمهم المهدي المنتظر.

آنچه در این کتاب خدمت علاقه‌مندان به فقه اهل بیت (علیهم‌السلام) تقدیم می‌شود، بحثی است پیرامون قمار و مسائل فقهی استدلالی آن، که برگردان فصل قمار^۱ از کتاب دائرة المعارف الآراء الفقهية^۲، تألیف صاحب این قلم می‌باشد و کار ترجمه آن را حجة الإسلام آقای شیخ محمود صادقی حفظه الله برعهده داشته و توسط اینجانب نیز تصحیح گردید.

۱. الآراء الفقهية، ج ۳، ص ۴۰-۵.

۲. این کتاب از اول بحث مکاسب محرمه تا پایان بیع به مدت ۱۷ سال در حوزه علمیه تدریس و تاکنون در ۹ جلد منتشر شده است.

در تعریف قمار خواهد آمد که قمار عبارت است از هرگونه مسابقه‌ای که در آن برد و باخت مالی از طرفین مسابقه‌دهنده یا یکی از آن دو شرط شود، اما اگر جایزه برنده توسط شخص ثالثی اهدا گردد از دایره قمار خارج می‌شود.

در روزگار ما که درهای فضای مجازی بر روی همه گشوده شده و قماربازان نیز بدان ورود کرده‌اند، بدیهی است که اطلاعات ادله حرمت قمار شامل برد و باخت مالی در این فضا نیز می‌شود. بنابراین صدق قمار و حرمت آن در فضای مجازی واضح است.

اما بازی با آلات قمار بدون برد و باخت مالی یا بازی با شطرنج و نرد بدون برد و باخت مالی در فضای مجازی به خاطر عدم صدق واقعی بازی به این آلات، از دایره حرمت خارج است.

در پایان ضمن دعوت علاقه‌مندان به خواندن این رساله امیدوارم تدوین و برگردان فارسی آن مرضی مولایمان صاحب العصر و الزمان علیه السلام قرار گیرد. ان شاء الله تعالی.

۸ ربیع الآخر ۱۴۴۲

۴ آذر ماه ۱۳۹۹

اصفهان - هادی نجفی

قِمَار

بحث در مورد قمار در چند فصل واقع می‌شود:

فصل اوّل: تعریف قمار

قبل از ورود در بحث قمار، باید سخن اهل لغت مورد بررسی قرار گیرد:

احمد بن فارس می‌گوید: «(قاف و میم و راء)، اصل صحیحی است که بر سفیدی در شیء دلالت می‌کند و کلمات دیگر از این سه حرف مشتق می‌شود؛ مانند: کلمه (قمر السماء) که ماه، به خاطر سفیدیش (قَمَر) نامیده می‌شود و (حمار أقمر): الاغ سفید که (أَقَمَر) به معنای سفید می‌باشد.

اما قول لغوی: (قَمَرَ يَقْمِرُ قَمراً) از باب ثلاثی مجرد می‌باشد و قمار مصدر از باب مُفاعله و به معنای مشارکت و اثرپذیری طرفینی است. گروهی می‌گویند: قمار کلمه نادر و شاذی می‌باشد که از ریشه ثلاثی مجرد گرفته شده است. گروه دیگری می‌گویند: قمار از ریشه اصلی آن، گرفته شده است زیرا [در قمار] بر دارایی قمارکننده افزوده می‌شود و دارایی او نقصان پیدا می‌کند و دارایی او به حالت ثابتی باقی نمی‌ماند و این چیزی است که [در رابطه با قمار]

شنیده‌ایم و خداوند بر درستی و صحت آن آگاه می‌باشد.
ابن درید می‌گوید: (تَقَمَّرَ الرَّجُلُ): زمانی است که فرد از دیگری درخواست می‌کند تا با او قمار نماید و می‌گوید: (قَمَرْتُ الرَّجُلَ أَقْمَرُهُ و أَقْمِرُهُ)¹.

زمخشری می‌گوید: «از جمله موارد استعمال مجازی، کلمه (تَقَمَّرَهُ)، او را فریب داد، می‌باشد. و قمار نیز از موارد استعمال مجازی می‌باشد، زیرا بسیار فریبنده است. می‌گویی: (قَامَرْتُهُ فَقَمَرْتَهُ أَقْمَرُهُ: بر او چیره گشتم و غلبه نمودم)»².

ابن منظور می‌گوید: «(وَقَامَرَ الرَّجُلَ مُقَامَرَةً وَقِرَاراً): به معنای انجام برد و باخت مالی است و کلمه (القمار و مُقَامَرَةٌ) مصدر از باب مفاعله می‌باشد که به معنای مشارکت و اثرپذیری طرفینی می‌باشد و (تَقَامَرُوا): قمار بازی کردند. و (قَمِيرُكُ): ابن جنی می‌گوید: به کسی می‌گویند که با تو قمار می‌کند و جمع آن (أَقْمَارٌ) است و کلمه (أَقْمَار) کلمه‌ای نادر و شاذّ می‌باشد مانند نصیر و انصار و ثلاثی مجرد آن از باب (قَمَرَهُ يَقْمِرُهُ قَمَرًا) می‌باشد. در حدیث ابی هریره آمده است: اگر کسی بگوید: بیا تا با تو قمار کنم و او پذیرفت، به اندازه [مالی] که اراده کرده است در معرض قمار قرار دهد، باید صدقه بپردازد. جوهری می‌گوید: (قَمَرْتُ الرَّجُلَ أَقْمَرُهُ بِالْكَسْرِ، قَمَرًا) زمانی است که با او قمار بازی کردم و بر او غلبه کردم و پیروز شدم. (وَقَامَرْتُهُ فَقَمَرْتُهُ أَقْمَرُهُ بِالضَّمِّ، قَمَرًا) زمانی است که در مقابل او اظهار بزرگی کردم و بر او پیروز شدم. (وَتَقَمَّرَ الرَّجُلُ): بر کسی که

۱. معجم مقاییس اللغة، ج ۵، ص ۲۶.

۲. أساس البلاغة، ص ۳۷۷.

با او قمار کرد، پیروز گردید»^۱.

فیومی می‌گوید: «(قَامَرْتُهُ قِمَاراً) از باب (قاتل) و (فقمرته قَمْرًا) از باب‌های (قَتَلَ) و (صَرَبَ) می‌باشد و [به معنای] بر او در قمار غلبه کردم و بر او چیره شدم [می‌باشد]»^۲.

فیروزآبادی می‌گوید: «(قَامَرَهُ مُقَامَرَةً وَقِمَاراً فَقَمَرَهُ كَنَصَرَهُ وَتَقَمَّرَهُ): برد و باخت انجام داد و بر او چیره گشت که این همان معنای قمار طرفینی می‌باشد. (وَقَمِيرُكُ): کسی است که با تو قمار می‌کند و جمع آن (أَقِمَار) می‌باشد»^۳.

مرحوم طریحی رحمته الله در مجمع البحرین می‌گوید: «قمار به کسر قاف مصدر از باب مقامرة می‌باشد که به معنای مشارکت طرفینی در قمار می‌باشد (وتقامروا): قمار، بازی کردند. بازی قمار، با وسایل مخصوصی که انواع مختلفی دارد مانند شطرنج و نرد و غیر آنها، انجام می‌شود. و اصل قمار عبارت است از: جایزه قراردادن برای بازی با یکی از این وسایل و چه بسا بر بازی برد و باخت با انگشتر و گردو و عود نیز مفهوم قمار، اطلاق گردد»^۴.

می‌گوییم: به تحقیق بیانات اهل لغت بیانگر آن است که در قمار باید برد و باخت مالی در میان باشد و به بازی بدون برد و باخت، قمار نمی‌گویند.

[در اینجا دو سؤال مطرح می‌شود، سؤال اول: آیا مفهوم قمار فقط شامل بازی با وسایل و آلات مخصوص آن می‌شود؟ یا بر بازی

۱. لسان العرب، ج ۱۱، ص ۳۰۰.

۲. المصباح المنیر، ص ۵۱۵.

۳. القاموس، چاپ سنگی، ماده: القمره (ج ۲، ص ۱۲۱).

۴. مجمع البحرین، چاپ سنگی، ماده: قمر (ج ۳، ص ۴۶۳).

با هر وسیله‌ای، خواه آن وسیله از آلات قمار به‌شمار آید و یا از آلات قمار محسوب نگردد، و برد و باخت مالی در میان باشد، مفهوم قمار صدق می‌کند؟

[جواب]: ظاهر آن است که به قسم دوم نیز قمار می‌گویند. یعنی بازی با هر وسیله‌ای چه از آلات قمار باشد و چه نباشد در صورتی که برد و باخت مالی مطرح شود، قمار می‌گویند^۱ زیرا غالباً برد و باخت مالی با هر وسیله‌ای محقق می‌گردد، خواه آن وسیله از آلات مخصوص برای قمار باشد و خواه از غیر آلات قمار باشد. مانند: گردو و تخم مرغ و کتاب و انگشتر و عود و بعضی از ظرف‌ها و مانند آن. چنانچه مرحوم طریحی رحمته الله در کتاب مجمع البحرین به آن تصریح نموده است.

[سؤال دوم]: آیا در صورتی که برد و باخت مالی در بازی با وسایل مخصوص برای قمار، مطرح نباشد بر آن بازی، قمار اطلاق می‌گردد؟

[جواب]: صاحب کتاب جامع المقاصد گرایش به صحت اطلاق مفهوم قمار بر بازی با وسایل مخصوص آن دارد، هرچند که برد و باخت مالی مطرح نباشد و می‌گوید: «چه بسا مفهوم قمار، بر بازی با آلات و وسایل مخصوص آن، به‌طور مطلق صدق می‌کند»^۱. بدین معنا که بر بازی با وسایل مخصوص قمار به‌طور مطلق چه برد و باخت مالی در آن لحاظ گردد و چه لحاظ نگردد، مفهوم قمار صدق می‌کند.

صاحب کتاب مفتاح الکرامه می‌گوید: «ظاهر کتاب‌های صحاح و مصباح المنیر و تکملة و الذیل، این است که مفهوم قمار بر بازی با

۱. جامع المقاصد، ج ۴، ص ۲۴.

وسایل و آلات مخصوص قمار به طور مطلق - چه با برد و باخت و چه بدون آن - اطلاق می‌گردد و در کتاب جامع المقاصد به آن تصریح شده است»^۱.

صاحب کتاب جواهر از نظر صاحب کتاب مفتاح تبعیت نموده است^۲ و سید صاحب ریاض المسائل در کتاب سبق و رمایه می‌گوید: «و ادعای کسی که می‌گوید قمار و برد و باخت در مسابقه، فقط در حالتی است که بذل عوض و پرداخت جایزه‌ای در میان باشد، صحیح نمی‌باشد. در صورتی که صدق قمار و برد و باخت در عرف و عادت مردم و مخصوصاً برد و باخت، در صورتی که حتی بذل عوض و جایزه‌ای در کار نباشد، صحیح است»^۳.

می‌گوییم: به تحقیق دانستی که وجود برد و باخت مالی، مقوم مفهوم قمار می‌باشد. پس با نبودن برد و باخت مالی در بازی، بر آن صدق قمار نمی‌شود و آنچه که از بزرگان علماء قدس سرهم بیان کردیم، تمام و کامل نمی‌باشد. و فاضل نراقی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هم آنچه را که ما ذکر کردیم، بیان می‌کند، زمانی که به جواز بازی با وسایل و آلات قمار به غیر از شطرنج و نرد، در صورت عدم وجود برد و باخت، گرایش پیدا می‌کند. ایشان بر بازی بدون برد و باخت با وسایل و آلات قمار، اطلاق قمار نمی‌کند و به جواز بازی با آنها مگر در شطرنج و نرد، حکم می‌کند.

۱. مفتاح الكرامة، ج ۱۲، ص ۱۸۶.

۲. الجواهر، ج ۲۲، ص ۱۰۹.

۳. ریاض المسائل، ج ۱۰، ص ۲۳۹.

۴. مستند الشیعة، ج ۱۴، ص ۱۰۶ پس آنچه در مصباح الفقاهة، ج ۱، ص ۳۶۹ آمده است و به مستند نسبت عدم الخلاف در مسأله دوم را داده‌اند تمام نیست و نفی خلاف در مستند به مسأله اول باز می‌گردد.

پس [می‌توان نتیجه گرفت که] بازی با وسایل و آلات قمار، قمار نیست، و حکم [بازی با وسایل مخصوص قمار بدون برد و باخت] در کلام فاضل نراقی رحمته الله علیه، خواهد آمد. إن شاء الله تعالی.

شیخ اعظم انصاری رحمته الله علیه نیز با قول ما موافق می‌باشد در آنجا که در حکم بازی با وسایل و آلات قمار بدون برد و باخت مالی می‌فرماید: «آنچنان که دانستی، در صدق قمار بر آن نظر است»^۱.

محقق خمینی رحمته الله علیه نیز فقط در مورد اخیر [سؤال دوم] با ما همراهی می‌کند آنجا که می‌فرماید: «و بعید نیست که بر بازی با آلات و وسایل قمار بدون برد و باخت مالی، مفهوم قمار و میسر صدق نمی‌کند، همان‌طور که سخنان بسیاری از اهل لغت مانند صاحب کتاب قاموس و مجمع و المنجد و منتهی الأرب و آنچه که از لسان العرب حکایت شده، بر آن شهادت می‌دهد. زیرا با قید برد و باخت مالی، قمار معنا پیدا می‌کند»^۲.

محقق خوئی رحمته الله علیه در هر دو مسأله با ما همراه می‌باشد آنجا که می‌گوید: «از کلمات افراد خُبره و اهل لغت استفاده می‌شود که قمار و میسر، برای بازی با هر وسیله‌ای که با برد و باخت همراه باشد، وضع شده است که در لغت فارسی از (رهان) تعبیر به (برد و باخت) می‌شود و به همین خاطر، بازی با وسایل و آلات قمار بدون برد و باخت، موضوعاً و تخصصاً از مطلقات قمار خارج می‌گردد»^۳.

ایشان همچنین در حرمت برد و باخت در بازی با وسایلی که مخصوص قمار نمی‌باشد، می‌فرماید: «دوم: مفهوم قمار بدون هیچ

۱. المكاسب المحرمة، ج ۱، ص ۳۷۲.

۲. المكاسب المحرمة، ج ۲، ص ۳.

۳. مصباح الفقاهة، ج ۱، ص ۳۷۲.

عنایت و علاقه‌ای بر آن ابر بازی با وسایل غیر قماری به همراه برد و باخت [صدق می‌کند، و به تحقیق دانستی که از کلام افراد و اهل لغت ظاهر و روشن است که قمار عبارت است از برد و باخت در بازی با هر وسیله‌ای که باشد و در تفسیر قمار به بازی با آلات و وسایل مخصوص قمار دور آشکاری وجود دارد»^۱.

می‌گوییم: از سخنان اهل لغت آشکار می‌گردد که بر بازی، زمانی مفهوم قمار صدق می‌کند که برد و باختی در میان باشد و فرقی نمی‌کند که آن بازی با وسایل مخصوص قمار انجام شود و یا با وسایل دیگر. اما اگر بین دو طرف بازی، برد و باختی وجود نداشته باشد، مفهوم قمار بر آن بازی صدق نمی‌کند، یکسان است که بازی با آلات و وسایل قمار انجام گیرد یا به غیر آنها. و اطلاق کلمه (قمار) نزد عرف، مؤید آن چیزی است که ما از اهل لغت آن را استفاده کردیم.

۱. مصباح الفقاهة، ج ۱، ص ۳۷۵.